

Nízkoúrovňové programování

Práce s binárními datovými formáty

Petr Krajča

Katedra informatiky
Univerzita Palackého v Olomouci

- email: petr.krajca@upol.cz
- seminář: čtvrtek 16:45 – 18:15
- konzultační hodiny: středa 12:00 – 13:00 (jiný termín po dohodě emailem)
- zápočet: vyřešení zadaných úloh na semináři (kontrola individuálně na semináři)
- účast není nutná, ale je silně doporučovaná
- plagiátorství: **cokoliv, co převezmete (včetně Stack Overflow, ChatGPT), je potřeba pochopit a ozdrojovat**

- pokročilé programování v jazyce C
 - úvod do programování v jazyce symbolických adres (assembleru) na platformě ARM
- 1 struktura programu v C, proces překladač, nástroje pro překlad a ladění programu
 - 2 statické a dynamické linkování, dynamické načítání knihoven
 - 3 tvorba knihoven
 - 4 práce s pamětí a vybrané funkce operačního systému
 - 5 úvod do programování v jazyce symbolických adres procesorů ARM
 - 6 inline a externí assembler, Intel a AT&T syntaxe
 - 7 řízení výpočtu, volání podprogramů, konvence volání
 - 8 přímá práce s různými typy periférií

- přirozený překryv obsahu s předměty
 - Operační systémy 1 a 2
 - Základy programování 1 a 2 (Jazyk C)
- rozšíření znalostí
- *„exkurze do míst, kam se programátoři běžně nevydají“*
- **nutná znalost C**
- část výuky na PC, část na Raspberry PI
- vše v GNU/Linuxu

- reprezentace hodnot, velikosti datových typů, znaménkové a neznaménkové čísla
- `stdint.h` (`intXX_t`, `uintXX_t`)
- operace s bity – `<<`, `>>`, `&`, `|`, `^`, `~`
- pointerová aritmetika, operátory `*`, `&`
- alokace paměti (`malloc`, `free`), práce se strukturovanými datovými typy, `union`

- úspora místa (vyšší efektivita)
- obvykle přesně (přesněji) definovaný formát dat (cf. textové formáty)
- nevystačíme si s běžnými nástroji pro práci s textem
- osvědčené nástroje: `hexdump -C`, `mc` (resp. `mcview`), `xxd (+ less)`
- v C: `fread`, `fwrite`
- `unsigned char []` vs. strukturované datové typy (pohodlné, nebezpečné)

- v unixech se běžně k archivaci používá nástroj tar (vytvoří jeden soubor obsahující více souborů)
- praktické ve spojení s dalšími nástroji, např. gzip, bzip2 pro kompresi
- vytvoření archivu (bez komprese) `tar -cvf foo.tar bar.dat baz.dat qux.dat`
- **úkol:** vytvořte archiv s vlastními soubory a podívejte se na jeho strukturu vhodným nástrojem

Poznámky

- existuje více (zpětně kompatibilních formátů)
- moderní unixy používají formát pax (rozšiřitelný formát archivu)
- pokud chceme starší (jednodušší) formát, můžeme použít volbu `--format ustar`
- **úkol:** vytvořte archiv s vlastními soubory v obou formátech a podívejte se na jejich strukturu vhodným nástrojem

- částečně binární formát
 - bloky dat po 512 B
 - každý soubor jeden blok hlavička + bloky s daty
 - konec souboru dva bloky plné 0
- podrobný popis: https://pubs.opengroup.org/onlinepubs/9699919799/utilities/pax.html#tag_20_92_13_06
- úderný popis: <https://wiki.osdev.org/USTAR>
- octet == byte
- číselné hodnoty uloženy v osmičkové (oktalové) soustavě (pomůže strtol)
- *čtení dokumentace vs. experimentování*

V jazyce C vytvořte program `mytar` takový, že:

- `mytar -l foo.tar` – vypíše na standardní výstup seznam souborů v archivu `foo.tar`
- `mytar -x foo.tar bar.dat` – vypíše na standardní výstup obsah souboru `bar.dat` v archivu `foo.tar`